

دانشگاه الزهرا

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته توسعه اقتصادی و برنامه ریزی

موضوع:

تاثیر رابطه مبادله بر متغیرهای کلان اقتصاد ایران (۱۳۷۸ - ۱۳۴۶)

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر زهرا افشاری

استاد مشاور: جناب آقای دکتر هوشنگ پدرام

نگارش: پرستو شجری

شهریور ۱۳۸۱

چکیده:

یکی از متغیرهای با اهمیت در تمامی کشورها و به خصوص در کشورهای در حال توسعه رابطه مبادله، تغییرات آن و تاثیر آن بر سایر متغیرهای اقتصادی در سطح کلان می باشد. در حقیقت رابطه مبادله نشان دهنده قدرت خرید کالاهای صادراتی کشور و تخریب آن نشان دهنده بدتر شدن وضعیت کشور در بازارهای جهانی می باشد. به خصوص این متغیر وقتی به صورت ویژه با کالایی در نظر گرفته شود می تواند نشان دهنده مزیت های یک کشور در آن بازارها باشد. بهتر شده رابطه مبادله ویژه به کشور امکان می دهد که از منابع خود برای ورود کالاهای مورد نیاز بهتر استفاده کند در حالی که بدتر شدن آن به معنای واگذاری رایگان بخشی از منابع کشور در صحنه تجارت بین الملل می باشد. اما در مورد رابطه مبادله کالایی وضعیت تا حدودی متفاوت است. زیرا بهبود این رابطه به خصوص در کشورهای در حال توسعه به دنبال تخریب رابطه مبادله ویژه به وجود می آید و نمونه بسیار بارز این امر

در حالت تضعیف پول ملی اتفاق می افتد. تضعیف پول ملی کالاهای ما را برای خارجیان ارزانتر می کند و این به معنای تخریب رابطه مبادله ویژه است. هم زمان در صورت با کشش بودن تقاضای خارجی، رابطه مبادله درآمدی بهتر می شود و این امر تراز بازرگانی کشور را بهبود می بخشد و بر سایر متغیرها نیز اثری مثبت دارد. بدین ترتیب اثرات مثبت ولی ظاهری تضعیف پول ملی ظاهر می شود. مشابه این وضعیت در مورد تغییرات قیمت مواد اولیه مشاهده می شود. به هنگام تخریب رابطه مبادله در این بخش کشور بازارهای وسیع تری به دست می آورد و ناگزیر از توسعه بهره برداری از این منابع شده و نهایتاً به طرف پدیده رشد شوم پیش می رود.

در این پایان نامه تاثیر رابطه مبادله در یک دوره زمانی نسبتاً بلند مدت بر متغیرهای اقتصادی مورد آزمون قرار گرفته است. این تغییرات همانطور که اشاره شد در بعد درآمدی نشان دهنده تاثیر مثبت و معنی دار رابطه مبادله بر تراز بازرگانی، تولید داخلی ناخالص و سرمایه گذاری است، در حالی که در بعد کالایی و ویژه این اثر محو می شود. این تعارض باید به هنگام سیاست هایی از قبیل تضعیف پول ملی و یا سایر سیاست هایی که رابطه مبادله را تحت تاثیر قرار می دهد در نظر گرفته می شود. در غیر این صورت شاهد به هدر رفتن منابع اقتصادی کشور خواهیم بود.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات

۱-۱ مقدمه

۲-۱ مسئله پژوهش

۳-۱ پرسشهای پژوهش

۴-۱ اهداف پژوهشی و ضرورت آن

۵-۱ فرضیات پژوهش

۶-۱ روش تحقیق

فصل دوم: ادبیات موضوع

۲-۱ ادبیات موضوع

۲-۲ تاثیر رابطه مبادله بر متغیرهای کلان اقتصادی

۱-۲-۲ شوکهای رابطه مبادله و حساب جاری

۲-۲-۲ اقتصاد کلان و تاثیرات شوکهای رابطه و مبادله

۳-۲-۲ نا اطمینانی در رابطه مبادله و رشد اقتصادی

۴-۲-۲ ارتباط علت و معلولی رابطه مبادله و کسری حساب جاری

۳-۲ برخی از پژوهشها در زمینه تولید ناخالص داخلی و سرمایه گذاری

فصل سوم: مبانی نظری، مورد خاص: ایران سالهای ۷۸ - ۴۶

الف) مبانی نظری

۱-۳ رشد و تجارت

۲-۳ رابطه مبادله

۱-۲-۳ رابطه مبادله کالایی

۲-۲-۳ رابطه مبادله تهاتری ناخالص

۳-۲-۳ رابطه مبادله درآمدی

۴-۲-۳ رابطه مبادله تک عاملی

۵-۲-۳ رابطه مبادله دو عاملی

۶-۲-۳ رابطه مبادله هزینه واقعی

۷-۲-۳ رابطه مبادله مطلوبیت

۳-۳ عوامل سقوط رابطه مبادله

۱-۳-۳ تاثیرات توسعه اقتصادی بر رابطه مبادله

- ۲-۳-۳ تاثیرات تغییرات تقاضا
- ۳-۳-۳ نقل و انتقالات سرمایه
- ۴-۳-۳ تاثیرات تعرفه بر رابطه مبادله
- ۵-۳-۳ تاثیرات کاهش ارزش پول در رابطه مبادله
- ۶-۳-۳ محصولات اولیه در مقابل محصولات کارخانه ای و رابطه مبادله
- ۴-۳ تاثیر رابطه مبادله بر متغیرهای کلان اقتصادی
- ۱-۴-۳ مصرف، سرمایه گذاری و رابطه مبادله
- ۲-۴-۳ چگونگی تاثیر رابطه مبادله بر تراز تجاری
- ۵-۳ نقش منابع طبیعی
- ۱-۵-۳ بیماری هلندی
- (ب) مورد خاص: ایران
- ۶-۳ نقش درآمدهای نفتی در مبادلات خارجی ایران
- ۷-۳ نقش درآمدهای نفتی در سرمایه گذاری و رشد اقتصاد ایران
- ۸-۳ تحولات قیمت نفت
- ۱-۸-۳ عوامل موثر بر تحولات قیمت نفت
- ۲-۸-۳ محاسبه و بررسی بهای واقعی نفت خام
- ۹-۳ رابطه مبادله
- ۱-۹-۳ رابطه میان قیمت اسمی و واقعی نفت و حجم صادرات نفتی

فصل چهارم: برآورد مدل تحلیل داده ها

۱-۴ روش تحقیق

۱-۱-۴ مقدمه

۴-۱-۲ رابطه و تولید ناخالص داخلی

۴-۱-۳ رابطه مبادله و پس انداز

۴-۱-۴ رابطه مبادله و سرمایه گذاری

۴-۱-۵ تراز تجاری

۴-۲ معرفی متغیرها

۴-۳ برآورد مدلها

۴-۳-۱ تخمین ابتدائی مدلها

۴-۳-۲ ناهمسانی واریانس

۴-۳-۳ خود همبستگی

۴-۳-۴ آزمون متغیرهای مجازی و شکستگی ساختاری

۴-۴ تورش تصریح

۴-۴-۱ Reset رمزی

۴-۵ سری های زمانی

۴-۵-۱ ناپایداری و پایداری متغیرها

۴-۵-۲ هم انباشتگی

۴-۵-۳ آزمون پایایی باقیمانده ها

۴-۶ مدلهای نهایی

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۵-۱ مقدمه

۵-۲ بررسی روند

۵-۳ تاثیرگذاری رابطه مبادله

۱-۳-۵ رابطه مبادله و GDP

۲-۳-۵ رابطه مبادله و سرمایه گذاری خصوصی

۳-۳-۵ رابطه مبادله و پس انداز خصوصی

۴-۳-۵ رابطه مبادله و تراز تجاری

پیشنهادات

منابع و مأخذ

پیوست